

ผู้พิการทางกายและผู้มีสุขภาพบกพร่อง

คนที่พิการทางร่างกาย และ ที่มีความบกพร่องทางสุขภาพ (Crippled and Other Health Impaired : COHI) หมายถึง คนที่มีอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งหรือหลายส่วนขาดหายไป กระดูกและกล้ามเนื้อพิการ เจ็บป่วยเรื้อรังรุนแรง มีความพิการของระบบประสาท (nervous system) มีความลำบากในการเคลื่อนไหว ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการศึกษาในสภาพปกติ ทั้งนี้ไม่รวมพวกพิการทางประสาทสัมผัส เช่น ดาบอด หูหนวก

ประเภทเด็กที่พิการทางร่างกาย และ ที่มีความบกพร่องทางสุขภาพ

อาจแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

๑. โรคของระบบประสาท เช่น ซีรีบรัล พัลซีย์ หรือ ซี.พี. (Cerebral Palsy or C.P.) โรคลมชัก (Epilepsy)

๒. โรคทางระบบกล้ามเนื้อ และ กระดูก เช่น ข้ออักเสบ เท้าปุก (clubfoot) มัสคิวลาร์ ดิสโทรฟี (muscular dystrophy) โรคกระดูกอ่อน

๓. การไม่สมประกอบมาแต่กำเนิด เช่น โรคศีรษะโต (hydrocephalus) สไปน่า ไบฟีดา (spina bifida)

๔. สภาพความพิการ และความบกพร่องทางสุขภาพอื่นๆ ได้แก่

ก. สภาพความพิการ เนื่องจากอุบัติเหตุและโรคติดต่อ เช่น ไฟไหม้ แขนขาขาด ไข้โปลิโอและอันตรายจากการคลอด เป็นต้น

ข. ความบกพร่องทางสุขภาพ เช่น หอบหืด โรคหัวใจ วัณโรคปอด ปอดอักเสบ เป็นต้น การศึกษาของคนพิการทางร่างกาย และ ที่มีความบกพร่องทางสุขภาพ

การให้การศึกษากับคนเหล่านี้ อาจจัดให้ตามอายุ

และระดับชั้นดังนี้

๑. ในระยะแรก (ประมาณ ๐-๓ ปี)ทันทีที่ทราบว่าเด็กมีความพิการทางร่างกาย หรือมีความบกพร่องทางสุขภาพ ควรเริ่มด้วยการให้คำแนะนำปรึกษาแก่พ่อแม่ เพื่อให้เข้าใจสภาพความพิการ หรือความบกพร่องของลูก เช่น ความพิการหรือความบกพร่องเกิดขึ้นได้อย่างไร เมื่อเด็กโตขึ้นความพิการ หรือความบกพร่องนั้นจะมีผลต่อการพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กเพียงไร รวมทั้งให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อฝึก และช่วยเหลือลูกในเรื่องต่าง ๆ เช่น กิจกรรมเพื่อช่วยการเคลื่อนไหว กิจกรรมเพื่อพัฒนาการพูด ความเข้าใจภาษาพูดและการสื่อความหมาย เป็นต้น นอกจากนี้ควรสนับสนุนให้พ่อแม่ และพี่น้อง ส่งเสริมให้เด็กทำอะไรด้วยตนเองตามที่สภาพร่างกายของเด็กจะอำนวยให้ จุดมุ่งหมายสำคัญในการให้ความรู้ และคำแนะนำในระยะแรกนี้ คือช่วยให้เด็กได้ช่วยตนเองได้มากที่สุดก่อนที่เด็กจะเข้าโรงเรียน

นอกจากการให้ความรู้ และคำแนะนำแก่พ่อแม่แล้ว ยังควรรักษาบริการการตรวจสอบเด็กก่อนเข้าเรียนรวมทั้งควรมีการประสานงานกันระหว่างทางโรงเรียนที่เด็กจะไปเข้าเรียนกับพ่อแม่เด็ก ตลอดจนการให้บริการด้านการแพทย์ และสังคมสงเคราะห์หากจำเป็น

๒. โครงการก่อนเข้าเรียนมักจัดในลักษณะสถานที่รับเลี้ยงเด็กและชั้นอนุบาล โดยอาจจัดไว้ในโรงพยาบาล โรงเรียน คลินิก ศูนย์ โครงการก่อนเข้าเรียนนี้จัดให้กับเด็กวัยประมาณ ๓-๖ ปี จุดมุ่งหมายของโครงการมีดังนี้

ก. พัฒนาความสามารถทางการเคลื่อนไหวของเด็ก โดยใช้วัสดุ อุปกรณ์และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ เช่น นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด นักอาชีพบำบัดโดยมีกุมารแพทย์ หรือสัตวแพทย์ ออโรปีดิกล์ (แพทย์กระดูก) กำหนดให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เป็นผู้ประสานงาน

ข. พัฒนาภาษา และการพูดในด้านต่าง ๆ เช่น ความเข้าใจภาษา การใช้ภาษาพูดเพื่อแสดงออก การใช้ลายคำเพื่อรับรู้ และเพื่อแปลความหมายสิ่งที่มีอง-
เห็น การแสดงออกโดยใช้การเคลื่อนไหว หรือ ท่าทาง เหล่านี้เป็นหน้าที่ของนักแก้ไขการพูด พ่อแม่ และครู การศึกษาพิเศษ

ค. พัฒนาการเห็นและการได้ยิน โดยทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การฝึกฟังแสดงละคอน แสดงออก โดยใช้จินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ การพูด การวางแผน และการแก้ปัญหา เพื่อพัฒนาการรับรู้ การเปรียบเทียบความจำ เป็นต้น รวมทั้งการจัดของเล่น กระดาษทราย ลูกเต๋า ฯลฯ เพื่อให้เด็กได้ทำกิจกรรมได้ดลกับสิ่งแวดล้อมทั้งทางร่างกายและสติปัญญา

ง. พัฒนาทางสังคมและอารมณ์ ทั้งที่บ้านและโรงเรียน เด็กจะได้เรียนรู้ถึงการแข่งขันการร่วมมือกับบุคคลอื่น การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม ความรู้สึกปลอดภัย ความเป็นอิสระ

๓. ระดับประถมศึกษา จัดให้กับเด็กอายุประมาณ ๖ ถึง ๑๒ ปีในระดับประถมศึกษาตอนต้น และเด็กอายุประมาณ ๑๐ ถึง ๑๖ ปีในระดับประถมศึกษาตอนปลาย การจัดแบ่งกลุ่มอย่างตายตัวสำหรับเด็กที่พิการทางกายและมีสุขภาพบกพร่องอย่างตายตัวเพื่อการสอนเป็นการปฏิบัติได้ยาก เพราะเด็กเหล่านี้มีความสามารถ และความสามารถแตกต่างกันมาก เช่น ในห้องเรียนหนึ่ง ๆ อาจจะมีเด็กพิการทางร่างกาย และที่มีความบกพร่องทางสุขภาพที่มีสติปัญญาที่จัดในกลุ่มเด็กเรียนช้า (slow learner) จนถึงเด็กสติปัญญาปกติ และอาจจะมีเด็กหลายประเภท เช่น เด็ก ซี. ที. ๖ คน เด็กมีสติค่า ดิสโทรฟี ๓ คน เด็กสไปน่า ไบฟีดา ๒ คน และเด็กที่มีความบกพร่องทางสุขภาพอีก ๒-๓ คน ฯลฯ ฉะนั้นการจัดแบ่งเด็กเหล่านี้เพื่อการสอน ควรมีความยืดหยุ่น

สำหรับหลักสูตรในระดับนี้จะคล้ายกับของเด็กทั่วไป แต่เนื่องจากความพิการทางร่างกายปัญหาที่เกี่ยวกับความรู้สึก เช่น ไบรียูถึงความร้อนหนาว หรือความเจ็บปวด สติปัญญาจำกัด ปัญหาทางด้านจิตใจทำให้เด็กเหล่านี้จำนวนหลายคนมีปัญหาทางการศึกษา จึงควรมีการดัดแปลง

และปรับปรุงหลักสูตร เนื้อหาวิชาและวิธีการสอน เพื่อตอบสนองความต้องการของเด็กแต่ละคน

๔. ระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา เด็กที่ร่างกายพิการและที่มีความบกพร่องทางสุขภาพที่สามารถเรียนสายสามัญได้ก็จะเข้าเรียนในระดับมัธยม และมหาวิทยาลัย ในระดับนี้เด็กเหล่านี้จะสามารถพึ่งตนเองได้พอสมควรและได้เรียนรู้วิธีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพการทางร่างกายของตนเอง ฉะนั้นในระดับนี้ทางโรงเรียน และมหาวิทยาลัย ไม่ได้เปลี่ยนแปลงโปรแกรมการสอนสำหรับเด็กเหล่านี้ แต่ก็พยายามดัดแปลงปรับปรุงสถานที่ เช่น ทำทางลาดเพื่อให้เด็กพิการที่ต้องใช้เก้าอี้รถเข็นสามารถเข็นเก้าอี้ไปตามดักเรียน และสถานที่ต่าง ๆ ในบริเวณสถานศึกษาได้ขยายห้องนำให้กว้างขึ้นพร้อมกันมีราวจับเพื่อให้คนพิการเหล่านี้สามารถใช้สถานที่ได้ และได้รับความสะดวกพอสมควร

ในปัจจุบันนี้ไม่มีมหาวิทยาลัยหลายแห่ง ในต่างประเทศ จัดให้มีความสะดวกในการใช้อาคาร สถานที่สำหรับคนพิการประเภทนี้ที่มีสติปัญญาสูง ได้เข้าเรียนในระดับอุดมศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ที่เมืองเออร์แบนา มักรูอิลลินอยล์ (University of Illinois at Urbana, Illionis) ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีที่พักอาศัย ทางลาด รถพิเศษบริการรับส่งในการเดินทาง ที่จอดรถ โครงการสถานที่ที่ดัดแปลงเป็นพิเศษสำหรับนันทนาการ (recreation) นั้น บางเทศบาล สำหรับคนที่ต้องใช้เก้าอี้รถเข็น

๕. โปรแกรมอื่น ๆ นอกจากทางการศึกษาแล้ว เด็กพิการเหล่านี้ควรได้รับการบริการด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น การแก้ไขการพูด การสันทนาการ การบริการทางแพทย์ รวมทั้งการให้คำแนะนำปรึกษาแก่พ่อแม่ รูปแบบการจัดบริการด้านการศึกษา

ในการจัดบริการด้านการศึกษาแก่เด็กที่พิการทางร่างกาย และที่มีความบกพร่องทางสุขภาพอาจจัดได้ในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

๑. ระบบการสอนทางไกล สำหรับเด็กพิการ ทางร่างกาย และที่มีความบกพร่องทางสุขภาพที่ต้องพักรักษาตัวที่บ้านเป็นเวลานาน หรือเด็กพิการที่ไม่สามารถเรียนในระบบโรงเรียนได้

๒. ชั้นเรียนพิเศษในโรงพยาบาล หรือการสอนตามเตียง จัดให้สำหรับ เด็กเจ็บป่วยเรื้อรัง รุนแรงที่ต้องพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลเป็นระยะเวลาสั้น

๓. โรงเรียนประจำ หรือสถานที่อยู่ประจำ จัดให้สำหรับเด็กพิการทางร่างกาย และที่มีความบกพร่องทางสุขภาพที่เป็นเด็กพิการซ้อน โดยทั่วไปเด็กจะมีความพิการทางกายมากกว่า ซึ่งทำให้พ่อแม่ไม่สามารถให้การดูแลและเลี้ยงดูที่บ้านได้ เด็กควรมีอายุอย่างน้อย ๕ ปีขึ้นไป และได้รับการตรวจวินิจฉัยว่าเป็นมากและมีความพิการซ้อน

๔. โรงเรียนและชั้นเรียนพิเศษ จัดให้สำหรับเด็กพิการทางร่างกาย และที่มีความบกพร่องทางสุขภาพที่ไม่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติทั่วไปในสายสามัญ แต่ให้มีโอกาสได้พบปะสังสรรค์และร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับเด็กปกติ

๕. ครูเวียนสอน (itinerant teacher) หรือครูสอนเสริม (resource teacher) จัดให้สำหรับเด็กพิการทางกาย และที่มีความบกพร่องที่เข้าเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ ครูทั้งสองประเภทนี้มีหน้าที่อย่างเดียวกัน แต่ครูเวียนสอนจะมีสำนักงานที่โรงเรียน ซึ่งเป็นศูนย์กลางการจัดให้เด็กพิการเรียนร่วม หรือที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ แต่หมุนเวียนไปสอนซ่อมเสริมเข้าโรงเรียนอื่น ๒-๕ โรงเรียน โดยสอนตามเวลาที่กำหนดไว้ในโครงการหรือเวลาที่จัดตามคำขอของครูประจำชั้นของนักเรียน ส่วนครูสอนเสริมนั้นจะอยู่ประจำที่โรงเรียนเดียว

๖. ชั้นเรียนปกติ จัดให้สำหรับเด็กพิการทางร่างกาย และที่มีความบกพร่องทางสุขภาพซึ่งสามารถเข้าเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติโดยต้องการความช่วยเหลือเพียงเล็กน้อย เช่น ต้องการเฉพาะอุปกรณ์การเรียนการสอนหรือเครื่องมือช่วยพิเศษ โดยอาจรวมทั้งการให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูปกติด้วย

การสอนเด็กพิการทางกายและเด็กมีสุขภาพบกพร่อง

มีวิธีการสอนต่าง ๆ ดังนี้

๑. สอนเป็นรายบุคคล การจัดประสบการณ์ให้กับ

เด็กเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะเด็กเหล่านี้มักจะไม่สามารถได้รับประสบการณ์ตรง ฉะนั้นการใช้ภาพยนตร์ โทรทัศน์ การออกนอกสถานที่จึงเป็นสิ่งจำเป็น ครูจะต้องมีทักษะในการกระตุ้นให้เด็กที่มีความคับข้องใจ และเด็กที่มักแยกตัวออกไปอยู่คนเดียวให้เรียนรู้ และทำกิจกรรมรวมทั้งมีทักษะในการจัดการกับอารมณ์รุนแรงของเด็ก แต่อย่างไรก็ตาม การสอนแบบกลุ่ม สำหรับกิจกรรมบางอย่างก็ยังคงต้องใช้

๒. การใช้วิธีการวิเคราะห์งาน (task analysis) เป็นวิธีการวิเคราะห์เพื่อแยกย่อยขั้นตอน ของแต่ละงานจากขั้นแรกไปจนถึงขั้นสุดท้ายแล้วจึงสอนเด็กไปทีละขั้น โดยเริ่มจากขั้นแรกจนเด็กสามารถทำได้ จึงเลื่อนไปสอนขั้นต่อไป เช่นการสอนให้ใช้โทรศัพท์สาธารณะ การเข้าห้องน้ำ การสอนเรื่องการบวก เป็นต้น

๓. การใช้วิธีการปรับพฤติกรรม เป็นวิธีการเปลี่ยนพฤติกรรมที่เราไม่ต้องการให้เป็นพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ โดยใช้วิธีการต่างๆ เช่น การให้รางวัล การทำสัญญา ฯลฯ

๔. การใช้วิธีการต่าง ๆ ในการสอน การรับรู้ทั้งทางการเห็น และการได้ยินโดยนำเอาเกมนิทาน รูปภาพ บทโคลงกลอน แบบฝึกหัด ฯลฯ มาใช้ฝึกเด็กให้สามารถบอกความแตกต่างของสิ่งที่ยอมเห็นหรือได้ยิน มีความประสานสัมพันธ์กันของตา และการเคลื่อนไหว สามารถเห็นความคงที่ของรูปภาพ เช่น วิธีสอน การอ่าน แบบให้ดูแล้วพูดตาม การให้ฟังคำหรือประโยค แล้วหาเสียงสระหรือพยัญชนะ การให้หาสิ่งของอย่างใดอย่างหนึ่งจากรูปภาพ เป็นต้น

๕. การใช้อุปกรณ์การเรียนการสอนพิเศษ เช่น เครื่องพิมพ์ดีดไฟฟ้า แผ่นพลาสติก ครอบเป็นพิมพ์ ใต้คอกสำหรับยื่น ที่มีบัตรหน้าหนังสือ ฯลฯ

การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กเหล่านี้ ควรให้การฟื้นฟูบ้างควบคู่กันไปตามความต้องการ และความจำเป็น

เบญจา ชลธารินทร์

บรรณานุกรม

- Bigge, June L. *Teaching Individuals with Physical and Multiple Disabilities* (2 nd.ed.). Columbus, Ohio : Charles E. Merrill, 1982.
- Black, Eugene E. & Nagel, Donald A. (editors). *Physically Handicapped Children - A Medical Atlas for Teachers*. San Francisco: Grune & Stratton, 1975.
- Dunn, Lloyd M. (deiter). *Exceptional Children in the School: Special Education in Transition*. New York : Holt, Rinehart & Winston, Inc., 1973, pp. 469-532.
- Grearheart, Bill R. *Organization and Administration of Education Programs for Exceptional Children*. Springfield, Illinois: Charles C. Thomas, 1974, pp. 13-14, 2-53, 3-32, 48-56.
- Gearheart, Bill R. & Weishahn, Mel W. *The Handicapped Child in the Regular Classroom* (2 nd.ed.). Saint Louis, Missouri : The C.V. Mosby, 1980, pp. 20-41, 91-114.
- Kirk, Samuel A. *Education Exceptional Children*. Boston : Houghton Mifflin, 1972, pp. 349-388.
- Peterson, Dwayne D. *The Physically Handicapped : A Book of Reading*. New York : MSS Information Corporation, 1969.